

Intervju med Kjetil Solvik

18. november 2008

Du kom tidlig til Konservatoriet?

Jeg begynte som student der i 1976, på en utdanning som til å begynne med var preget av timelærere. Men kanskje var det likevel mer stabile forhold på konservatoriet i Tromsø enn det som var vanlig ellers, fordi man der var nødt til å rekruttere folk som måtte flytte til Tromsø, og de måtte få tilbud om fulle stillinger. Det kom svært mange dansker som lærere til konservatoriet. En rekke av dem jobbet der til de nådde pensjonsalderen. Bernt Johan Ottem, som tidlig ble rektor, var svært aktiv og flink til å rekruttere fagfolk.

Nord-Norge var ikke preget av lange tradisjoner innen profesjonell musikkopplæring. Det var mye amatører. Men mange av disse var svært dyktige. På 1970-tallet var det relativt mange fra Finnmark som kom inn på høyere musikkutdanning. På 1990- og 2000-tallet har det derimot vært svært få fra Finnmark som har kvalifisert seg. Det er fortsatt en del som søker, men nesten ingen kommer inn. Det er litt merkelig, for på 1970-tallet var det stort sett amatører som underviste i musikk. Nå er det blitt profesjonelt, men det ser ut som om stabiliteten i opplæringen er forsvunnet og at kvaliteten på den måten har sunket. Det er et tankekors som har noe med stabilitet å gjøre. Mange jobber i Finnmark i tre-fire år før de tar ny stilling et annet sted og flytter fra fylket. Dermed rakner mye av det som er bygd opp.

Du overtok rektorstillingen på konservatoriet i 1989 i en alder av 33 år?

Jeg hadde bare vært undervisningsleder i ett år før daværende rektor, Ketil Vea, sluttet. Jeg var rektor til 1994. Da ble stillingen omdøpt til direktør, som jeg var i fire år til 1998. Å sikre god studentsøking var hele tiden en hovedutfordring. Vi jobbet også for å få utvidet antallet studie-plasser, og vi oppnådde i løpet av få år en økning fra 60 til 110. En annen viktig utfordring var nybygg. Konservatoriets lokaler i den gamle latinskolen brant i januar 1979. Jeg ble forøvrig mistenkt for å ha tent på hele greia. Satt i politiavhør en hel uke før de ga seg. Et førsteside-oppslag i Nordlys kunne fortelle at studenter skulle inn til nye avhør. Det tragikomiske var at de var i gang med å installere brannslukkings-anlegg. I forbindelse med dette kom man borti noen elektriske ledninger

<http://doi.org/10.7557/15.4389>

som hadde vært montert på 1930-tallet. Dette forårsaket brannen. Etter brannen ble det en omflakkende tilværelse i flere år før nybygget sto klart i 1985-86. Departementet ville bare bygge opp arealet som forsvant i latinskolebrannen, mens leiearealene ikke ble erstattet. Dermed var det svært trangt, og når vi etter hvert økte studenttallet, ble det uholdbart.

Men vi fikk det til, klarte å presse frem bevilgninger. Jon Lilletun var særdeles nyttig. Jeg skulle treffe ham i Harstad i forbindelse med et møte han skulle delta på der. Jeg kjørte fra Tromsø til Evenes hvor jeg hentet Lilletun og kjørte ham til Harstad. Han skulle ha et foredrag klokka åtte. Jeg fulgte ham opp på hotellrommet, han var på badet og stelte seg, og jeg snakket hele tiden. Ett minutt på åtte gikk han til møtet. Jeg kjørte de over 30 milene hjem til Tromsø uten å ha fått konkrete løfter. Men det kom bevilgninger ganske raskt etterpå.

Det var sterk bevissthet om at de som skulle jobbe i Nord-Norge, burde utdannes i Nord-Norge. Det var sikreste måten å skaffe landsdelen stabil arbeidskraft på. Hovedambisjonen var, i hvert fall i den tiden jeg var der, å utdanne folk som fikk pedagogisk kompetanse. Vi ga faglærerutdanning og videreutdanning. Det var ikke mange rene musikere som ble utdannet. På landsbasis går 80% av profesjonelle musikkarbeidsverk med til pedagogisk virksomhet. 20% er rent utøvende. I Nord-Norge går 90% med til pedagogisk aktivitet. Den pedagogiske kompetansen er helt sentral. Det må den være. Å arbeide for å styrke den kompetansen, var nok det aller viktigste i Tromsø-tida.

Fra Nordnorsk musikkonservatorium til Avdeling for kunstfag ved Høgskolen i Tromsø?

Sammenslåinga i 1994 var vi ikke begeistret for. Vi mente at hvis det først skulle være sammenslåing, så var det bedre å gå sammen med Universitetet allerede da. Det ligger vel noe dokumentasjon på dette som vi også prøvde å sende inn til både departement og Storting. Det ga ikke noen effekt da, men nå skjer det jo omsider. Dette var nok den viktigste grunnen til at vi ikke ønsket sammenslåingen mellom de fire høgskolene. Vi syntes dessuten at vi klarte oss godt på egenhånd. Men jeg må nok si at konservatoriet ville vært en altfor liten institusjon til å kunne overlevd som selvstendig enhet med dagens krav til en høyere utdanningsinstitusjon.

Det vi ser nå, er at alle de andre konservatoriene har blitt en del av universitet. Både i Bergen og Trondheim lå de først ved høgskolene i halvannet år, før de flyttet inn i henholdsvis Universitetet i Bergen og NTNU. Høgskolene i Kristiansand og Stavanger er også blitt universitet.

Så Tromsø er det siste av disse konservatoriene som ikke er en del av et universitet. Det er viktig for konservatoriet i Tromsø å komme under sin nye universitetsparaply for å være likeverdig med de andre konservatoriene.

Hvorfor er universitetene mer interessert i musikkonservatoriene enn de er i de fleste andre høgskeletilbudene?

Universitetene har større spennvidde i egne studier og større spennvidde i kostnadsrammer og er vant til å forholde seg til studier som er ganske forskjellige. Høgskolene er derimot mer preget av lærer-, sykepleier- og andre profesjonsutdanninger som, selv om de er forskjellige, har klare likhetstrekk. De første årene på Høgskolen i Tromsø etter 1994 var det en utfordring at Konservatoriet skilte seg så klart fra de andre på mange vis. Dette gjaldt ikke bare økonomi, men også undervisningsformer, med ulik vektlegging av teoretiske emner og ikke minst det kunstneriske, som innebærer andre arbeidsmåter både for studenter og ansatte.

Jeg husker at vi hadde en diskusjon om en intern budsjettfordelingsmodell. Vi fra de fire avdelingene var rykende uenige. Sett fra Konservatoriet var det eksempelvis helt umulig og uakseptabelt med budsjettmodeller som tok utgangspunkt i at alle studentene skulle koste omtrent det samme i gjennomsnitt.

Hva med forholdet til Norges musikkhøgskole?

Det er blitt stadig bedre de siste årene. Da jeg var rektor i Tromsø, samarbeidet konservatoriene tett med hverandre uten at Musikkhøgskolen var med. Det har endret seg. Nå har Musikkhøgskolen en sentral rolle i dette samarbeidet. Musikkhøgskolen er nå den eneste selvstendige institusjonen som har direkte kontakt med departementet og kan tale musikkfagets sak. Jeg tror at både Musikkhøgskolen og konservatoriene opplever dette som viktig.

Hvor er det blitt av studentene dere utdannet fra nordnorsk musikkonservatorium?

Vi var med i en stor kandidatundersøkelse som ble gjort av Musikkhøgskolen på begynnelsen av 1990-tallet, og som omfattet alle musikkutdanninger. En ny, tilsvarende undersøkelse er i ferd med å avsluttes i disse dager. Undersøkelsen fra begynnelsen av 1990-tallet viste at de som var utdannet fra konservatoriet i Tromsø, hadde den høyeste sysselsettingsprosenten av alle musikkutdanningene. Den gjennomsnittlige sysselsettingsprosenten lå på ca. 110.

Var det spesielt utfordrende å lede en virksomhet med kunstnere i personalet?

Ja, det er klart at det er utfordrende. De er svært individualistiske og dessuten ikke så veldig skriftlig av seg. Så her er det store forskjeller. Det er liksom andre måter å jobbe og argumentere på enn i lange, skriftlige utlegninger. Det er ganske forskjellig.

Studentene må prestere, og da må responsen eller evalueringen de får, bli tillagt stor betydning. Her kan det ligge en kime til spenninger?

Ja, det er ulike taktikker og det er klart at det kan være store spenninger. Studentene blir lett avhengige av lærerne sine, særlig fordi de ofte har ikke noe alternativ. Der er bare én lærer å velge i på det ene instrumentet. Det interessante er at i Tromsø, der man hadde bare én lærer, gikk det stort sett bra. Der man hadde to eller tre eller flere lærere på samme instrument, ble det mer problemer, kanskje fordi det da fantes valgmuligheter. Studenten kunne tenke at hvis det ikke fungerer med den ene, kan jeg kanskje skifte til den andre læreren. Dette er interessant. Jeg har ikke noen fullgod analyse av det, men studentenes avhengighet av sine lærere er uansett sterk. Ofte føler studenten at han ikke bare er avhengig av læreren i studiesituasjonen, men også i forhold til det framtidige yrkesliv. Læreren gjerne har et nettverk, tette kontakter og innflytelse.

For liten kapasitet?

Kapasiteten for høyere musikkutdanning i Tromsø er langt fra god nok til å dekke behovet i landsdelen. Mange er utdannet på andre steder også. På begynnelsen av 1970-tallet da Konservatoriet startet, var det bare noen ytterst få årsverk som ble utført i Nord-Norge av folk med musikkutdanning. Du hadde riktignok Militærkorpset i Harstad, men mange av musikerne der var uten formell musikkutdanning. I dag er det hundrevis av årsverk som er spredt rundt om i landsdelen. Kulturskoler med stort sett velutdannede lærere finner man i de aller fleste kommuner.

Ikke bare klassisk musikk lenger?

Konservatoriet var i sine 30 første år en ren institusjon for klassisk musikk. Nå har man, også i Tromsø, åpnet seg sjangermessig. Det tror jeg er det eneste fornuftige. Det hadde vært interessant om noen hadde tort å tenke sånne tanker allerede for 20 år siden. For Tromsø har vært en sentral by både innenfor jazz og andre sjangre. Men det var to forskjellige verdener. Det var mange dyktige jazzmusikere som gikk på

Konservatoriet i Tromsø og tok en klassisk utdanning, mens de var jazz-musikere om ettermiddagen. Etterpå er de blitt jazzmusikere.

Du var direktør ved Avdeling for kunsthøgskolen. Altså noe mer enn musikk?

Det var de estetiske fagene i lærerutdanningen som kom inn med drama og musikk. Det var en del fornuft i det, men det ble nok også gjort for å tilfredsstille departementet, som hadde vansker med å svelge at man i Tromsø skulle slå sammen fire høgskoler for så å la dem fortsette som fire avdelinger uten noen andre endringer. Så noen grep måtte vi ta, og her lå det til rette for å gjøre noe.

Nå er tilbudet om billedkunstutdanning på plass i Tromsø. Dette var opprinnelig en universitetstanke. Det forelå en utredning om dette på Universitetet. Det var faktisk jeg som tok tanken på opp igjen, det må ha vært rundt 1994-95, da med sikte på å opprette et tilbud på Høgskolen. Jeg ledet en arbeidsgruppe der det også satt en representant for Universitetet. Vi leverte en utredning i 1997. Etter noen års modning er studiet nå startet. Det tror jeg også er et viktig tilbud for Nord-Norge.

Musikkfaget har utvilsomt fått økt status blant ungdom. Musikken gjennomsyrrer samfunnet. Da jeg var 14-15 år gammel og bodde i Alta, var det suspekt å gå rundt med en fiolinkasse. Det var avsyndig; jeg gjorde det. Ting har forandret seg mye. Det har med framveksten av hele mediasamfunnet å gjøre, der musikk spiller en rolle innenfor alle områder. Å ha musikk som yrke handler om mye mer enn å utdanne seg til pianist eller fløytist eller å gi konserter. Kanskje 10% av musikken formidles på den gamle måten, mens 90% formidles via media gjennom alt fra mobiltelefoner til radio, tv og spill overalt. Kompetanse på disse områdene blir mer og mer etterspurt. Nå opplever vi at folk med komponistutdanning jobber med interaksjonsdesign for dataspill. Estetisk musikkkompetanse blir mer etterspurt. Design – ikke det tekniske – er den viktigste innsatsfaktoren i mye produktutvikling.

Du har bidratt til å sikre klassisk musikk en stadig mer sentral plass i Tromsø og i Nord-Norge?

Ja, det kan jeg vel si. Det har vært interessant å være med på dette; det har vært en enorm veksttid for musikken som for annen utdanningsvirksomhet i Nord-Norge. Jeg var så heldig at jeg rundt 1979-80 satt to år som studentrepresentant i Det regionale høgskolestyret i Troms. Det var interessant på så mange måter. Hele denne virksomheten var sterkt preget av den kulturelle og utdanningsmessige oppvåkningen i Nord-Norge. Så å ha vært med på det, synes jeg er bra.

Har studentene endret seg?

På 70-tallet var studentene mye mer aktive og politisk bevisste. De stilte krav og sa tydelig ifra når det var noe de var misfornøyd med. I dag er studentene snille, ordentlig og veloppdragne. Sammenligner jeg posisjonen min i dag som studiedirektør på Musikkhøgskolen med tida mi på Konservatoriet i Tromsø, så savner jeg litt mer bevisste, kravstore og tydelige studenter.

Ser jeg tilbake til min egen studietid, husker jeg at vi stoppet virksomheten ved Konservatoriet. Husker ikke nøyaktig hva grunnen til denne protestaksjonen var. Utgangspunktet kan ha vært at en student ikke fikk lov å spille jazzakkorder på flygelet. Det var nok flere forhold som spilte inn. Men da studenten til slutt ble utvist, boikottet vi all undervisning i protest mot en utvisning som vi mente var reglementsstridig. Til slutt ga departementet oss medhold og slo fast at Konservatoriet hadde gått utover sine fullmakter. Tida som student var utbytterik på mange måter, ikke minst bidro mange fargerike medstudenter til å gjøre hverdagen til en fest.